

je tisto grozljivo duhovno siromašenje (v prenekaterem primeru že poneumljanje) Slovencev pod zaščitnim znakom zabave, narodne in popevkarske in privzdignjene, kot bi razen povampirjene zabave res ne imeli hujših skrbi.

Pa jih menda imamo, hujše skrbi.

Beno
Zupančič

Golobnjak

POŽAR

Eksplodizija v Golobnjaku* je pripravila Tineta Goloba ob počasno prebujanje natanko ob šest trideset. Vendar njihova budilka ni bila čisto točna — vse kaže, da je bila v zamudi za kakih sedem minut. Barbara trdi, da je njihova ura muhasta samo zato, ker jo otroci po nepotrebnem navijajo — menda tudi po trikrat na dan, zato da bi potem poslušali, kako zvoni. Ruska budilka za štiri stare jurje zvoni ne-

kam obotavljivo, sramežljivo, kakor da ni prepričana, da se je treba ravnati po tovarniških predpisih. Tine Golob se z ženo ne strinja — vse to da je babji larifari, ženska domislica, ki nima kaj opraviti z budilko. Je že kar dobra budilka, samo Golobje so vsi zapovrstjo zaspanci, česar ne bi radi priznali. Bilo je šest in trideset in konec. Zanj je odločilna samo njegova budilka, nobena druga.

Bil je že pokonci. V kopalnici se je ravno pripravljaj k britju, ko je zagrmelo. Najpoprej je ves dremoten pomislil, da je izbruhnila vojska. Zvečer je namreč v *Dnevniku* prebiral hudičevo nevaren članek o bojnih ladjevijh velikih sil v Sredozemskem morju. Takih stvari res ne gre brati zvečer, zakaj človeku se potem vso noč blede o razburkanem morju, letalih, topništvu, mrličih. Nato je pomislil, da se mu gotovo še sanja — zlasti zato, ker je po eksploziji nastala nenavadna tišina. Bil je še hudo zaspan, to že

* Uradno poročilo je gotovo podobno vsem uradnim poročilom: ogled hiše številka tainta, ogled opravili tiinti, zapisnik tainta, preiskovalni sodnik tainta... eksplozija je nastala ob 6.37, okna razbita, strop razpokan, vrata iz tečajev, vmesne stene razmajane, tevesprejemnik uničen, zgorele preproge, posteljina, zastori... plin... bencin... stanovanje ni bilo zavarovano... itd. itd.

mora priznati, in ni se mu dalo, da bi šel ven v sami pižami, da bi se na svoje lastne oči prepričal, ali se res kaj dogaja. In res ne bi bil šel nikamor, ko ne bi bil tisti hip zagledal, kako je nad ogledalom za prst široko zazijala stena, sto hudičev, da naznanjajo razpoke potres, to je že vedel. V hipu se je docela predramil in se pognal po stopnicah navzdol — Klavžarjeva vrata so s podboji vred ležala sredi hodnika, v predsobi je počasi, nekam zavratno gorela preproga. Česa drugega ni mogel videti, ker se je iz stanovanja začel valiti v vežo gost dim. Takrat ga je popadel strah za otroke. Stekel je spet v nadstropje, ampak žena je že bila pri njih. Saša in Evica sta odprla okno in zijala na cesto, dokler se jima ni začelo kaditi v obraz — dim je prihajal skozi razbito Klavžarjevo okno spodaj. Medtem sta Taubi in Vencelj sedela na svojem pogradu in vsa krmežljava spraševala, kaj je tako neznansko počilo. Najmlajši, Jožek, je še spal — eksplozija ga ni bila niti prebudila. Molil je gole nožice izpod kariraste odeje na kavču in tiščal obraz v blazino.

Gasilce je očitno poklical kateri izmed sosedov na drugi strani ceste — tam imajo nekaj telefonov. Pridrveli so kot po navadi z zavijajočo sireno, zardeli od svežega zraka, zakaj bilo je kar hladno jutro, in kljub temu gasilsko sitni. S sireno so zbudili sosede vse naokrog, tudi tiste, ki niso slišali ničesar. Po hišnih stopnicah so se začeli sprehajati hladnokrvni možje s pločevinastimi klobuki na glavah in s sekirami v rokah. S ceste so brizgali vodo v stanovanje kar skozi razbito okno. Čez čas sta se čisto potihem pripeljala bel rešilec in moder miličniški fiček. Iz rešilca sta zlezla dva moža z brki, oba v belih haljah. Prižgala sta si jutrnjo cigareto in začela ravno-dušno opazovati gašenje. Miličnika iz patrolnega fička sta ljudi, ki so se v gruclah nabrali vsepovsod naokrog, potisnila na pločnik na drugi strani ceste. Neka ženska je na ves glas zavpila *Jezus, gotovo je bil ta prekleti plin!* Čez čas sta bela moža pokadila, se zbasala v svoj beli karavan in se neslišno odpeljala. Kmalu nato se je namesto belega prikazal črn karavan. Ljudje, ki so se živahno pomenkovali, so hipoma utihnili. Nekdo je rekel *Šale z bencinom se zmeraj slabo končajo!* Miličnik je ukazal ženski, ki je bila začela na ves glas tuliti, naj utihne. Nato so gasilci na nosilih prinesli iz hiše drugega za drugim dva z odejo pokrita zavoja. Ljudje so strmeli v testene obraze nosačev, ne da bi mogli iz njih kaj razbrati. *Dva mrliča*, je vzkliknila ženska, ki ni smela jokati, *vedela sem!* Skozi okno se je še zmeraj kadilo. Dim je smrdel po sežganih preprogah, po preležani žimi, po loščilu za parket. Skrivnostna zavoja so gasilci potisnili v črni avtomobil od zadaj, nato je voznik zoprno potrobil, tako da so se ljudje zdrznili, in sunkovito odpeljal.

Starejši gasilec, očitno je bil poveljnik, si je navsezadnje na hišnem pragu privoščil cigareto. Po stopnicah je zdaj prišel že oblečen Tine Golob.

»Dva,« je rekel gasilec. »Moški brez nog in ženska.«

»Ženska?« Golob si je prižgal svojo *dravo* kar ob gasilčevi. »Svetlolasa?«

»Brezlasa, tovariš!«

»Ah,« je zastokal Golob.

»V predsobi smo našli njeno torbico. Piše se Petan. Vitka, mlada. Najbrž je bila kar čedna.«

»Že vem,« je prikimal Golob. »Ni bila sestra . . . mislim na Klavžarjevo Lojzko. Plin?«

»Ogenj in slama naj sta sama. Plin, bencin, vrag ga vedi . . . Plin je bil odprt, vse naokrog pa polito z bencinom.«

»Nesreča? Umor? Samomor?«

»To bodo raziskali drugi.«

Gasilec je ustavil gasilca, ki je prišel mimo, in mu naročil:

»Ne pozabi, Jur, kar sem ti naročil glede poročila. Vse natanko.«

Obrnil se je spet h Golobu:

»So se vaši hudo prestrašili?«

»No ja,« je neodločno odvrnil Golob in pogledal v nebo — bilo je podobno cenenemu steklu. Ozrl se je v ljudi, ki so se nabrali na pločniku onstran ceste kot čebele na panjevi bradi.

»Imel je sestro . . . in soseda. Nobenega ni bilo doma, kot vse kaže.«

Rumenolas gasilec je odnesel pod roko barvno revijo z golo žensko na naslovni strani. Imela je nesorazmerno velike prsi, ki bi utegnile vzbujati več usmiljenja kot pohote.

Takrat se je Golobu zazdelo, da je med ljudmi na oni strani ceste opazil Alberta — bled obraz z naočniki, ki bi bil lahko Albertov. Pogledal je pazljiveje, tisti hip pa so se ljudje kot za stavo vznemirili in se začeli prerivati. Albertov obraz je izginil. Na oknih hiš je bilo videti obraz pri obrazu — ženske, moške, otroke, dosti jih je bilo še v pižamah. Videti so bili otrpli in nemi.

Gasilski poveljnik je dal nekaj navodil fantom, si z gledališko kretljivo snel pločevinasto čelado in si z žepnim robcem obrisal potno čelo. Ko si je čelado posadil nazaj na čisto na kratko ostrижeno glavo, je zavzdihnil:

»Norci nam ne dajo spati!«

Barbara Golob nerada prizna, da je tisti usodni čas še trdno spala. Zjutraj tako rada malo poleži . . . zjutraj je najlepše. Zlasti kadar imajo otroci šolo šele popoldne. Ustrašila se je za otroke, seveda, na kaj drugega ni utegnila niti pomisliti. Oddahnila si je, ko je videla, da so živi in zdravi. Nato je skozi okno opazovala ves tisti gasilski direndaj. Veliko škode — razpokane stene, uničena vrata, okna, parket, pohištvo, posteljnina . . . Potem so prišli preiskovalci, komisije, zapisnikarji. Nekaj dni so vsi samo spraševali, tako da se je že naveličala odgovarjati. Ali je bil duševno zdrav? Ali se je družil s sosedi? Ali je imel stalno ljubico? Je imel rad otroke? Ni bil videti zloben, zavraten ali kaj podobnega?

Lojzka je izvedela za nesrečo precej pozno. Sonce je bilo že precej visoko, ko je prihitela kdove od kod. Zdaj je prepričana, da je nesrečo zakrivila ona . . . zato ker ni bila doma, zato ker ni brata varovala, ker mu je dovoljevala razvratne obiske. Barbari se zdi, da je videla Alberta na pločniku med ljudmi onstran ceste. Čudno se ji je zdelo, da ga ni bilo domov niti po vsem tistem . . . lahko bi bil prišel pogledat, kaj je z njegovo garsonjero. Bila je ves čas zaprta, dokler se ni prihodnji dan prikazala

Veronika ... stanovanje je bilo pospravljeno, prazno, zatoхло, ker so bila okna zaprta. Niso vedeli, kako naj bi si vse to razložili. Ni kazalo drugega, kot namazati se z božjo mastjo in počakati.

Pri ljudeh, ki so se tisto jutro vsaj nekaj časa pomudili pred hišo nesreče ali v njeni bližini, je bilo mogoče izvedeti samo nekaj podrobnosti. Teh podrobnosti pa nikakor ni bilo mogoče zlepit v celoto, ki bi nam lahko kar koli dokončno pojasnila.

Mara Vrban pravi, da je bila že v kuhinji, ko je počilo. Skočila je k oknu. Ko je zagledala razbito okno in oblak dima, ji je bilo takoj jasno, kaj se je zgodilo. Stekla je k telefonu, zavrtela gasilsko številko, da, da, ona je srčni bolnik, zato ima telefon, zato tudi vé na pamet vse potrebne številke. Pozneje, se spominja, je v gruči ljudi zagledala Alberta. Najpoprej se ji je čudno zdelo, da ga vidi med opazovalci. Pomislila je, da je bil ponoči gotovo kje drugje ... stari potepuh. Zdel se ji je prestrašen. Videla je, kako si je snel naočnike, da bi si jih obrisal. Sklenila je, da ga ob prvi priložnosti izpraša o nesrečnem Klavžarju.

Ana Sitar je prihajala od zgodnje maše. Znašla se je blizu hiše, ko se ji je zazdelo, da je v bližini padla letalska bomba. Še iz časov vojne vé, kako se to sliši. Od takrat, ko so Američani leta 1944 bombardirali Mirje. Pokrižala se je, da se zavaruje pred morebitnimi peklenskimi skušnjavami, in stekla proti hiši številka sedem, kjer stanuje. Ko se je ozrla, ni bilo videti nič posebnega — samo skozi okno se je kadilo. Ne, ni bilo slišati krikov ali vpitja ali česa podobnega. Vpili so samo gasilci, potem ko so pridrveli vsi oranžni in začeli iskati hidrant. Govorili so zelo nespodobno — vsaj za njen okus. Ne vé, čemu jim je to potrebno ... ko že opravljajo bogu dopadljivo delo.

Mirica Pesjak stanuje malo naprej, na številki 31. Eksplozija jo je zalotila pred hišnimi vrati. Brskala je po torbici in iskala ključ, ko je zagrmelo. Obrnila se je in zagledala dim, ki se je začel valiti skozi razbito okno. Naslonila se je na hišo, bila je utrujena in zaspala, zazdelo se ji je, da bi morala ravno ona zavpiti na pomoč in postati osrednja oseba prizora. A ni mogla. Videla je nekaj ljudi, ki so se napotili proti hiši, kjer je gorelo. Videla je mladeniča, ki je na vso moč stekel proč. Ko je prišla malo k sebi, je že zaslišala gasilsko sireno. Oddahnila si je. Pozabila je na občutek krivde, ki se je bil polotil — kakor da bi bila ravno ona morala zavpiti na pomoč oziroma postati osrednja postava špekakla. Vse, kar je sledilo, je bil zares slabo zrežiran filmski špekakel. Albert? Poznala ga je samo na videz. Da, prišel je. Videla ga je. Bil je temno oblečen kot po navadi. Z demonstrativnim belim robčkom v prsnem žepku. Ne, ni opazila, da bi bil zavil v hišo. Ne spominja se, da bi ga videla na hišni strani ceste. Nosil je naočnike, seveda. Celo obrisal si jih je v žepni robec. Morebiti so se mu orosili. Pozneje ga ni več videla. Mogoče je odpotoval? V znamenitih romanih junaki — če se zgodi kaj pretresljivega — pogostoma kar odpotujejo. Kam daleč. Ona ni še nikoli odpotovala zares kam daleč. Najdlje do Benetk. Zelo rada bi kam odpotovala. Ne more — mlada dama ne more potovati kar tako sama. Kdove, kaj vse bi se ji utegnilo pripetiti. Tudi denarja nima,

popotovanja stanejo dosti denarja, zlasti če naj bodo res malo ... tako ... gosposka. Ne tako kot *zdomci*, ki smrdijo po siru in po pasji radosti. Klavžarja ni poznala, Ale Petan ravno tako ne. Malo ljudi pozna tod okoli ... ona pravzaprav sploh ni od tod ... ona je tu samo začasno.

Planinec Tomaž Cizelj pravi, da se je ob eksploziji moral dobesedno uvesti — začutil je pritisk v ušesih in v glavi, ne da bi se mu bil pok sam zazdel kaj posebnega. Sesedel se je na prag hiše številka 17. Mimogrede je opazil, da hiša že dolgo ni bila prepleskana. Položil je nahrbtnik zraven sebe, vtaknil palico med noge, da bi se z obema rokama naslonil nanjo. Moral si je odpočiti. Življenje je polno presenečenj. Tudi če je človek star, tako star kot on. Ni vina brez pelina. Natanko se spominja Silvestrove noči, ko se je začelo novo stoletje. Dvajseto stoletje. Moralo se je zgoditi kaj hudega. Videl je Alberta, dobro se spominja, kako je prihitel mimo njega — toliko da ni tekel. Strmel je za njim, pomislil je, da je gotovo namenjen domov. Nato je spoznal, da se je tisto zgodilo ravno v hiši, kjer Albert stanuje. Ko je čez čas prišel mimo neznanec — čuden človek z rdečkastimi lasmi, ki so ga spominjali na lasuljo, ga je pobaral, ali je kaj izvedel. Neznanec je zasopel povedal, da je menda eksplodiral plin ... ogenj ... požar ... dva mrtva. Nesreča nikoli ne počiva. Strašno. Tako je sedel na tistem kamnitem pragu in — on, ki je od daleč doživel tragedijo TITANICA, dve svetovni vojni itn., ves otožen premišljeval, ali naj bi se napotil na Šmarno goro ali ne. Stari ljudje so rekli: nesreča bedaka je opomin za pametnega. Že leta 1928 je doživel v svoji soseščini, to je bilo na drugem koncu nekdanjega mesteca, nekaj podobnega ... plin ... dva ožgana otroka ... mati brez las ... saj veste, s plinom se ni igrati. Kar se tiče Alberta, mu je zelo žal, da se je nesreča pripetila ravno v hiši, kjer stanuje. Tudi on sam je bil nekoč funkcionar v državni upravi. Oba sta potemtakem stara gada, stari gadje pa so med seboj vzajemni. Jim ne kaže drugega, hahaha. Naj si ministri mislijo, kar si hočejo. Brez dobre uprave ni ne dobrih ministrov ne dobre vlade. Dobra uprava je temelj demokracije. Nekateri mislijo nasprotno — so pač neizkušeni mladi mački. Življenje jih bo že izučilo. Konec koncev je sklenil, da je prešibak, da bi se spravil na Šmarno goro. Vstal je in zavil k VERONIKI. Tam je bilo precej hrupno — vsi so se pogovarjali o požaru.

Pavle Žirovnik, skladiščnik, je prišel mimo po najbolj neumnem naključju. »Veste, po navadi zavijem po drugi cesti, tisto jutro pa sem zagledal pred seboj en tako lep košček ženske, da sem nehote zavil za njo. V VESOLJU sem bil popil dva brinovčka, res je, ampak zaneslo me ni zaradi tega. Čustven človek sem, rad vidim kaj lepega, ne da bi imel pri tem kako slabo misel. Ali je bila kuharica ali mlekarica ali natararica ali igralka — kako naj vem? Za njo sem prikorakal pred hišo nesreče ravno tisti trenutek, ko je prhnilo steklo na pločnik in na cesto. Kot da bi bil v hiši kihnil kak velikan. Ženska pred menoj je prestrašeno kriknila in zbežala. Jaz sem obstal kar tam — kot okamenel. Pomislite, tisti trenutek mi je prišlo na misel, da sem že tako star, da ne bi bil več kaj prida za vojskovanje. Kar tresti sem se začel, veste, marsikaj sem že prestal v življenju. Že

dolgo sem zanič, že dolgo imam šibko srce in mehka kolena. Štiri leta sem pridno gnil in si nabiral revmo v kletih in samicah italijanskega cesarstva. Alberta sem videl, kako da ne. Že v VESOLJU. Sèm je prišel za meno. Zazdelo se mi je, da bo stekel v hišo, a se je ustavil v gruči radovednežev, ki so brez potrebe prodajali zijala, in začel še sam opazovati vso tisto zmešnjavo. Ob takih priložnostih je najboljša, če se ne vmešavaš in ne povečuješ zmešnjave. Najbrž je takega prepričanja tudi tisti od hribov obsedeni prafinancar Tomaž — sedel je na nekem hišnem pragu in stokal. Zmešnjave po mojem čisto dovolj naredijo oblasti same — gasilci, miličniki, reševalci. Sicer pa, kar pomnim, je bila na svetu zmeraj pomalem zmešnjava. Alberta odtlej ni videl več. Ničesar ne ve. Nista si bila prava znanca. Samo včasih da sta se srečala pri VERONIKI ali v VESOLJČKU. Bil je pač škric, z naočniki, z belimi rokami, z britansko enciklopedijo doma. Skratka: za nobeno pametno rabo.

OB REKI

Sonce se je že nekaj časa namakalo v spomladansko kalnih vodah Ljubljane, ko je prikorakal do njenega brega študent prava Blaž. Zamežikal je v sonce, ugotovil, da ga bolijo noge, od srečne hoje kajpada, poiskal suh, travnat prostorček na bregu in se usedel. Iz žepa je potegnil okroglo ogledalce in glavnik. Skrbno si je počesal široke kodraste zaliske. Prižgal si je *dravo* in si prerokoval lep dan. Dan za pesnike in zaljublence. Dan kot nalašč za potepuhe, ki nimajo kaj početi. Dan za srečne ljudi, ki si ne delajo skrbi po nepotrebnem.

PESNIK:

*Sklenem,
da se danes ne bom pridružil nikomur,
ki ga težijo dolžnosti.**

Ljubica, si je rekel, saj si sploh ne moreš predstavljati, kako sem srečen. Počutim se kot Mož, ki je odkril katero izmed velikih zakonitosti Narave in Sveta. Še zdaj čutim svilo tvojih dotikov na svoji študentovski koži, sprani od navadnega terpentinovga mila. Še zdaj mi tolče srce, prevzeto od čudeža, ki si ga niti pesnik ne more zamisliti, dokler ga ne doživi. Potopljen sem v oblak razuma in čustev, v čudodelno zmes, iz katere je mogoče izdelovati pesmi in sanje. Bridke Albertove modrosti niso za mojo zdajšnjo rabo. Kot da bi jih jemal iz muzejskih vitrin. Upam, da ne bo noben družbeni red popravil človeka. Lahko ga, žal, samo pokvari. Le čemu naj bi ga popravljali? Saj je kar dober, kar posrečen, popravljati bo treba samo družbene sisteme, lepo prosim. Zdajle so mi pri srcu vsi možje, vse žene tega sveta, vseh drugih svetov, če nismo sami v Vesolju.

* Iz pesmi Ljubljana Ervina Fritza.

Ozrl se je na mesto v daljavi in pomislil, da je imel neznansko srečo, ko se je rodil v takem mestu. V mestu, sestavljenem iz samih kotičkov, kamor se človek lahko skrrije, kadar mu ni ljubo, da bi ga ravno množično opazovali. »V mestu, kjer je kljub stiski dovolj prostora za spomenike pesnikom ali junakom.« In kako naj bi bilo drugače, ko pa je vse skupaj majhno kot hišni kuža, in lahko vsak malo močnejši dež opere mesto kot mati dojenčka. Oh, je vzdihnil, oblast, sistem, red, disciplina, promet, ustava, delo, pravilniki, družbeni dogovori, pravo, mednarodno pravo, pomorsko pravo, vesoljsko pravo — vse to je kot dežni plašč iz prozorne umetne tkanine. Vanj se zamotaš, kadar se ulije spomladanska ploha, da te ne bi premočila do kosti.

*LJUDSKI PEVEC: Rajš' bi videl nje oči,
ko v Ljubljanci vse reči.*

Vrgel je ogorek cigarete v zeleno vodo in opazoval, kako ga odnaša — mirno in zanesljivo. Spomnil se je na Sonjino pisemce. Še zmeraj je bilo spravljeno v prsnem žepu, skrbno zganjeno in dišeče. Izvlekel ga je, ga znova preletel, se nasmehnil: lahko bi se imenovalo NAVODILO, KAKO PRITI V RAJ. Njena pisava, si je rekel, je pisava skrbno šolane računovodkinje. Lepa, natančna, šilasta. Zganil je pisemce in ga vtaknil v listnico. Nič se ne vé, ali ne bo lepega dne zgodovinski dokument njegove ljubezni, njegovega življenja sploh.

Nedaleč stran je zagledal psa, ki sta pritekla do brega, se previdno spustila po ozki stezici do vode in jo začela na najbolj vsakdanji način piti. Pomel si je oči, zakaj še zdaj ni vedel, ali zavoljo sreče ne vidi morebiti vsega dvojno — že zjutraj navsezgodaj in zdaj vnovič dva popolnoma enaka psa.

Dva psa za pesem, je zamrmral.

Psa sta se medtem nalokala spomladanske vode, se povzpela na breg, legla v poležano travico, položila glavi na šape in začela dremati, ne da bi ju kaj motila Blaževa zanesenost. Kdaj pa kdaj sta odprla vsak po eno oko, pogledala naokoli, ne da bi premaknila glavo, in ga spet zaprla. Blaž si je začuden rekel, da je najbrž res dovolj, da pogledata vsak samo z enim očesom, ko pa sta si tako neznansko podobna.

Čez vodo se je spreletela jata jutrnjih golobov. Blaž je pogledal za njimi in vnovič začutil v sebi plahutanje tihe sreče. Ne smem se razjokati od sreče, si je posmehljivo rekel, saj sem vendar sodoben človek, socialist, razumnik. Na to bom mislil jutri, pojutrišnjem. Danes sem samo srečen popotnik, ki se mu nikamor ne mudi. Danes se lahko predajam soncu in srcu in se potapljam v svilo njene ljubezni. V staro kitajsko žido, ki je osvojila svet nekaj prej kot Maovi izreki. Jutri, si je rekel, stopim kot zrel človek v stavbo, ki se imenuje Družba, da jo pomorem dograjevati. Premaknil je prste na desnici, kot da bi otipaval resnično žido, in začutil v sebi žlahtni lesket biserne matice, s kakršno je obložil svojo notranjost

tisti trenutek, ko je prvikrat začutil, da je človek lahko tudi neznansko dober. Nikoli ne bom srečal ženske, ki bi me napolnila s tako globokim čustvom vdanosti, s tako prevzetostjo. Nikoli se je ne bom naveličal. Z njo mi ne bo nikoli dolgočasno — zmeraj jo bom rad poslušal, opazoval, ljubkoval. Nikoli mi ne bo dovolj ljubezni do nje. Pred mano se odpira velikanski prostor, ki sem ga doslej samo slutil. Vesolje je v primeri z njim pravi pravcati milni mehurček . . .

Za seboj je zaslišal komaj slišne korake, ozrl se je in zagledal šibkega, črnolasega moža, ki je prihajal ob reki. Zazdel se mu je nekam neodločen, ampak ni si premislil. Prišel je bliže, ga ošinil z radovednim pogledom in se nasmehnil:

»Imate kaj ognja, mladi mož?«

»Imam,« je odvrnil Blaž, ne da bi vstal. Ta trenutek si ni želel družbe.

Neznanec se je kljub temu spustil na tla zraven njega in si vtaknil v usta cigareto. Zdaj je Blaž videl, da ima ustnice ranjene, čelo poslikano od udarcev.

Prižgal mu je cigareto:

»Lep dan, kaj? Kot bi ga sklestil z neba.«

Neznanec je pogledal naokoli, kot da bi kaj takega šele zdaj opazil:

»Še kar. Ime mi je Urh. Rad bi prišel tja čez, ampak ne po mostu.«

»Hladno bo,« je začuden odvrnil Blaž, »če nameravate plavati. Jaz sem Blaž.«

»Mislite, da je prebresti ni mogoče?«

»Vem, da ni.«

»Najbrž bo res.«

Pihnil je dim predse, pogledal za njim in negotovo dodal:

»Nič kaj prida se ne spoznam tod okoli.«

»Jaz tudi ne, če naj povem po pravici.«

Urh se je nasmehnil:

»Človek se spomladi sploh ne spozna kaj prida na svet.«

Blaž ga je vnovič pazljivo pogledal in se vprašal, kaj neki mu je, da je tak. Vse kaže, da je pripravljen glasno razmišljati o ugankah življenja.

Opazil je, da je dvojni pes vzdignil glavo, da ju opazuje s pazljivimi pasjimi očmi. To pot z vsemi štirimi.

»Najboljše bi bilo, ko bi imel človek perutnice.«

»Mhm,« je zamrmral Blaž in pomislil, da se morebiti tudi on vrača od ljubice. Samo da ranjen in pobit.

Tedaj sta zagledala čoln.

V njem je sedel deček, morebiti je imel trinajst let. Z veslom je bolj krmaril kot veslal, ker je vodni tok nosil čoln kar sam.

Urh je urno vstal.

»Me hočeš potegniti na ono stran?«

Deček je pogledal k njima — bil je kuštrav paglavec pegastega obraza in svetlih oči:

»Lahko, če plačate!«

»Kajpada,« je odvrnil Urh. »Kar povej ceno!«

»Jurja!« je zavpil deček.

»Velja!«

Deček je pograbil še drugo veslo in navdušeno zaveslal k bregu. Čoln je bil čisto navadna škatla, zbita iz jelovih desak, pobarvanih z nemogočo travnato zeleno barvo.

Urh se je obrnil k Blažu:

»Hvala za ogenj in pomenek, mladenič!«

»Srečno,« je odvrnil Blaž.

Urh je stopil v čoln, sedel na krmo, a deček je začel z vso močjo veslati proti drugemu bregu. Blaž ju je spremljal s pogledom in vse skupaj se mu je zazdelo sila pravljico. Ko je čoln trčil na breg, je Urh spretno skočil v travo, se oprijel vrbove veje in zaklical *hvala!*

CINIK:

Le dobro odpri oči, zaljubljeni kapitan! In ne delaj iz vsega tega filozofskih sklepov! Ze citirani Nicolò Machiavelli je zapisal, da se ljudje vedno izkažejo za hudobne, če jih nuja ne predela v dobre.

Deček je stal v čolnu in z veslom držal čoln ob bregu.

»Kaj pa denar?« je hripavo vprašal.

»Kakšen denar?« Urh se je napol obrnil in se nato nasmejal. »Ne bodi no, že navsezgodaj bi rad kaj zaslužil!«

»Zmenila sva se,« je užaljeno zavpil deček.

»Pozabi na to,« je odvrnil Urh in se hitro napotil navkreber, oprijemajoč se zdaj vrbovih vej, zdaj šopov plevela. Na vrhu se je vzravnal, se znova obrnil — deček je še zmeraj stal v čolnu, zroč za njim — in mu zaklical:

»Oderuh si, da boš vedel! Lepega dne prideš na vislice, če jih sploh še kdo uporablja! Zbogom!«

Deček je odrinil čoln od brega in skoroda jokaje zakričal:

»Baraba si! Čisto navaden goljuf!«

Urh se je kratko zasmel, nakar je v hipu izginil med drevjem.

Psa sta vse to opazovala z vzdignjenima glavama, nakar sta polglasno zarenčala. Blaž se je ozrl vanju, začutil je, kako ga je po hrbtu zmrazilo. Deček v čolnu je bil že daleč — spet je sedel na klopci in držal v roki eno samo veslo. Za seboj je čoln puščal bleščečo se brazdo. Kot nož jo je brez potrebe brusilo sonce.

»Preklete,« je zamrmral, »umazanci!«

Zleknil se je na hrbet in nastavljal zaljubljeni obraz soncu — sonce je bilo zdaj že kar visoko. Zaprl je oči. Zaslišal je psa, kako se polglasno pogovarjata v svojem pasjem jeziku.

Dva sta, zares sta dva, je pomirjen pomislil in nekaj trenutkov zatem zaspal.

MESTO

Končno se mi dozdeva, da sem pri koncu poročila. To naj bi pomenilo, da o resničnem koncu nisem docela prepričan. Namesto pomladi imamo zdaj zimo. Sneg leži v klavnih krpah po strehah, po drevju, ves je že siv in gnil. Kako bi tudi bil prepričan o koncu, ko so se mi spotoma nabirale vse mogoče misli, ko so se mi druga za drugimi odpirala vrata v kdove kakšna prostranstva miselnega ali čustvenega življenja junaka, ki ga ne morem in ne morem dognati, ga razložiti, ga najti. Spotoma me je zanašalo sem ter tja. Gotovo je tako zanašalo Alberta ali še koga drugega — in vsega tega ne znam spraviti v pravi red. Očitno je lažje spraviti v red svoje kot tuje mesto. Ali res? Zakaj nam je tuje mesto tako tuje? Zakaj si ga hočemo po vsej sili razložiti po svoje, ne po njegovo? Priznam, da na vsem lepem ne vem kam z mestom, v katerem prebira Veronika Potrata Malrauxove *Antispomine*. V njem so Čuki in Jastrebi že zavzeli nekaj občin in tovarn, ravno zdaj se mogoče že pripravljajo, da zavzamejo še trdnjavo. Ali ne bodo Golobje že jutri odprli izdelovalnice praktičnih idej, uporabnih za sleherno priložnost v mestu z dvesto tisoč prebivalci, ki kar naprej kaj potrebujejo? Ali ne bodo zmetali s polic Albertovih knjig, da bi jih prodali za star papir? Kaj pa, ko bi se jih resno lotili, jih vse zapovrstjo prebrali, nato pa mu — ko bi se skušal zares vrniti — pripravili pravo pravcato intelektualno zasedo?

Drevje zunaj je tam, kjer se je že otreslo snega, črno, golo, krivenčasto, svoje koščene prste steza kvišku, kot da komaj spet čaka pomladi. Ko je pred časom padal sneg — padal je nekaj dni zaporedoma, ves suh, ves hladen, ves bel, sem mnogo mislil nanj. Spominjal me je na otroška in na mladeniška leta, ko je zmeraj pomenil igre, spremembe, obetal prihod nečesa drugega, neizmerne možnosti za veselje. Zdaj gledam nanj skoroda mestno — je pač tu, kaj hočemo, in boljše bo, ko ga sploh ne bo več. Kak dan se razprostre po mestu megla — gosta, sajasta, lepljiva, zadušljiva. Nabere se ti na očeh, na naočnikih, bojiš se gledati, bojiš se govoriti. Hiše postanejo v njej nedoločne, velikanske, podobne prekooceanskim ladjam v meglenem pristanišču, komaj da še slutiš njihove razsežnosti. Mesto bi bilo v megli čisto lahko milijonsko. Sonce sije samo še v mestih sončnih pesnikov, zelene planine so doma v drugih mestih, sinje morje si je izmislila silovita domišljija po veličini koprnečih pritlikavcev.

Mogoče kateri izmed neučakanih bralcev pričakuje, da bom zdajle, ko sem, kot trdim, na koncu poročila, sklenil vsa poglavja, odgovoril na neodgovorjena vprašanja, popisal zdajšnjo ali celo jutrišnjo usodo oseb, ki so se mi zamotale v tale albutovski paternoster? Priznam, da bi kaj takega storil, edino ne vem — čemu naj bi to storil? Seveda bosta Fani Strgar in Lojze Koren prej ali slej dobila stanovanje ali si zgradila hišico. Bržkone prej kot jaz. Saj ima že veliko delavcev svoje hišice. Lahko da jo bo Fani zgradila s kom drugim, ne ravno s Korenom. Lahko da si jo zgradi Koren s kakim drugim dekletom, ne s Fani. Kako naj bi jaz to uganil?

Kaj neki sploh vem o ljubezni drugih. In Mižo? Da niste v strahu zanj? Jaz nisem niti malo. Mižo ni mamin sinček, on že ne bo kar tako pokleknil pred mestom okoli sebe. Lepega dne ga utegne potegniti iz bunkerja kak Levičnik ali Desničnik — prepričan sem, da bi bil dečko izvrsten matematik. Ljubka pegasta Lilika, ki je lahko ljubila leta in leta, da bi ji nato zmanjkalo moči in poguma tisti trenutek, ko bi se njena ljubezen mogla izpolniti. Kaj, če ji je neka tisočletna modrost prišepnila, da je ravno tisti trenutek treba pobegniti? Kaj, če se dolgoletna ljubezen izpolniti sploh ne more, če se lahko samo razočara ali splahni ali spremeni v kup pisem, odišavljenih s prijetno žensko dišavo, kot da ni bila pristna, kot da ni bila prava, kot da ni bila ljubezen? Miloš Vrečar je tisto noč zaspal kar za mizo, z glavo na svoji gobasti GRMADI, ki je še nismo brali, medtem ko je Pavle Cotič ves srečen spal z ženo Anko in se mu je že proti jutru sanjalo, da je njegova ljubljena žena dobila tako delovno mesto pri *Mercatorju*, da ji ne bo treba ure in ure stati na lepih nogah. Marici iz ZLATE BUČE se Ivan dejansko ni več oglasil, kaj hočemo. Če se ne motim, se je na morju spoznal z malce razočarano ali celo duševno potrto Heleno Pisk — zdaj ona navdušeno obiskuje večerno angleščino, medtem ko je on uspešno napravil maturo in postal pravi študent. Dejstvo, da nimamo več ministrov za pošte, ga niti malo ne moti. Mesto očitno spoštuje pravila, ki jih ni lahko razvozlavati, zlasti če je v njem mnogo naključij. Še vedno smo preveč podeželsko ljudstvo, premajhno mesto, da bi med nami naravnost divjaško ne gospodarila naključja. Urha — tistega, ki se je tako zastonjarsko prepeljal prek Ljubljane, so gotovo dobili. Če ga še niso, ga gotovo bodo, brez skrbi bodite. Tone Plačnik, ki se ni vdajal pijači — razen kdaj za prvomajske praznike — se je tisto čudno spomladansko noč dobesedno zapil. Navsezgodaj so ga z *marico* odpeljali iz železniške restavracije, kjer je terjal od gostov, naj se pri priči opredelijo za kmečke pokojnine. Na milici je naletel na starega bojnega tovariša iz leta 1942. Ta ga je namesto v zapor gotovo spravil domov. Dobra duša je bil gotovo prepričan, da mu s tem naredi veliko uslugo. Čisto mogoče pa je, da se Plačnik navsezgodaj, ko se pobožne starke odpravljajo k obhajilu, kmetice pa na živilski trg, postavil na sredo Tromostovja in tulil na ves glas *na juriš, na juriš, ohej, partizan*, dokler ga niso pobrali z *marico*. Lahko, da se je stvar končala tudi kako drugače, ampak zmeraj kot zakleto z *marico*. Mižo, ki je, kot smo imeli priložnost ugotoviti, deček odprtega srca, Plačniku ni mogel priskočiti na pomoč — premlad je še. Mogoče kdaj drugič. Mogoče kakemu drugemu Plačniku, ki bo skozi betonski bunker prijurišal v državno upravo, skozi upravo pa v zaporniški bunker, kjer naj bi se iztreznil od žalosti in od vina. Bojim se, da se Plačnik sploh ne bo več iztreznil. Če se bo, se bojim, da ne bo več maral domov. Albertov primer dokazuje, da se lahko človek kljub socialistični družbeni ureditvi izgubi, izpuhti, izgine — ne da bi se obotavljal zapustiti čisto vse, kar je dotlej naredil, pridelal, si pridobil, se naučil . . . Očitno nastopijo v življenju človeka, ljudi, človeštva trenutki, ko se lahko marsikaj navidez nespremenljivega čez noč sprevrže v čisto nekaj drugega . . . mar ne? Mirica Pesjak, ah, sladka punčara, takšnih je na

svetu vsaj sto milijonov, že vem, se je na zimo prikazala na tevezaslonih. Kar prikupna je bila, ni kaj reči. Študent Blaž se ne bo zlepa unesel — zdaj si s Sonjo že spletata gnezdo in delata načrte o tem, kako bosta ugnala vesoljno mesto okoli sebe v kozji rog. Doktor Kukavica bo do konca obreden kot oltar — samo da njegovo politično zanimanje ta trenutek presedlava z notranjega na zunanjepolitičnega konjička. Mara Vrban se je za praznik republike poročila s Petrom Peterco ali Pavlom Pavelco, strokovnjakom iz službe družbenega knjigovodstva, tudi srčnim bolnikom. Sever je v noči med 21. in 22. septembrom narekoval svoje poslednje misli magnetofonu in nato — zadet od možganske kapi — v trenutku umrl. Vdova je še pred pogrebom vrgla vse trakove v smeti — kot da je komaj čakala na to. Primož Vrtačnik se gotovo znova rine v sindikate, morebiti se mu to pot posreči. Svetlolasa Klarica čaka svoj trenutek, nič na svetu je ne more prepričati, da ne pride, da ne bo tako, kot si srčno želi. Še zmeraj ima obraz čedne pokvarjenke — morebiti je bila taka lady Ana v *Richardu III*? Marjetica je lepega dne nanagloma zapustila Alfonza in odšla v Nemčijo — Nemci da cenijo rdečelaske veliko bolj od Slovencev, brez *mercedesa* da se ne vrne, pri njeni duši! Ema Tržan je na zimo umrla, pobrala jo je v treh dneh pljučnica. Vse, kar je premogla, je zapustila Marici, ki si svojih glavobolov ni izmišljevala. Že na jesen so zdravniki ugotovili možganski tumor. Čakajmo. Upajmo. Verjetnost, da se srečno izteče, obstoji, samo da ni posebno velika.

Če me vprašate, ali je Albert vse opisane ali podobne osebe res poznal, moram odgovoriti: res! Če že ne osebno, vsaj v splošnem. Kako neki v splošnem? To pomeni, da je vsaj načeloma vedel, da obstojijo, oziroma, da obstoji tak in tak primerek Ljubljancina. Če si tako rekoč celo večnost Ljubljancin, ti Ljubljancini ne uidejo, ti pa njim ravno tako ne. Če kdo ravno izgine, se zatrdno ve vsaj to, da je izginil. Povrh vsega pa postranske osebe sploh niso kaj prida zaželeni ali bistveni — lahko bi jih bil nabral s kakega drugega paternostra, ne z Albertovega, in stvar bi bila v poprečju vsaj podobna, če že ne povsem enaka.

Če kdo misli, da zbijam z njimi ali s seboj neslane šale, se prekleto moti. Tako zares mi gre kot le malokdaj. Bojim se namreč, da mi je poglavitno ušlo — kaj, kje, kdaj, kako? Bržčas sem stvar nekje zavozil, nekje sem nekaj spregledal, nekje sem izgubil sled, ki bi me mogoče popeljala do cilja? Morali mi boste pomagati iskati — mogoče pride kdo izmed vas na kako odrešilno misel? Iskati sebe, iskati druge, prizadevati si, da bi razvozlali štreto, ki se imenuje neko življenje — ali ni to kar zanimiva igra, četudi včasih — kot vidite — precej zahtevna? Ali pa je iskanje po naravi obsojeno na neskončnost? Igra je prekinjena, igra je zgubljena, igra je dobljena, igra je obetavna itd. — izbirajte, prosim! Dobri prijatelji so prepričani, da se mi je zmešalo, ko sem jih moril s svojimi ináčicami ali različicami. Marsikdo pa si misli, da sem samo igralec, ki še ni našel primerne zaposlitve.

Kot že rečeno — prebiral sem te liste znova in znova, skrajševal poročilo, zdaj kaj dodajal, zdaj kaj odvezal, razvrščal Albertove zapiske

v taka ali drugačna poglavja, dokler nisem postavil pike na i in je nastalo, kar pač je. Ne vem vam več povedati, kaj je pravzaprav nastalo — ta trenutek nimam nobenega pravega vtisa več, ne vem več, kaj vse nosim v glavi, kaj vse sem spravil na papir. Še manj se mi svita, česa po vsej tej ljubljanski pustolovščini nimam ne v glavi ne na papirju.

Rad bi se vsega tega znebil — postalo mi je breme, ki mi ne dá mirno spati, vsakdanje živeti, podeželsko razumno in razločno misliti. Postajam obseden, kot je utegnil biti obseden Albert ali kdor koli že, ki je tako živel ali se tako igral z mestom kot Albert. Obsedla me je misel, da sem se te dolge mesece ukvarjal s črno gradnjo, kot se reče — brez splošnega načrta, brez dovoljenja, brez uradnih potrdil, ne da bi bil pravi lastnik zavzetega zemljišča. Kdaj pa kdaj se počutim kot tihotapec, ki sam pred seboj nekaj skriva, samo da ne morem natanko ugotoviti — kaj. Včasih me ponoči zanese na cesto — ure in ure tavam po zasneženem ali deževnem ali meglenem mestu, hladno je, a ne preveč, ustavim se tu ali tam, da si privežem opustošeno dušo, spotoma se skrbno izognem VESOLJU ali Golobnjaku, če mi priploveta na pot. Toliko tega imam še povedati, mi roji po glavi, ves sem poln — modrosti, grenkobe, veselja, ljubezni, vina, žalosti, vsega skupaj, vsega skupaj, vsega skupaj. Včasih me obide občutek, da se je v meni zgostil čas — zoper mojo voljo, zato pa na moj račun. Ko vzamem v roke pero, da bi vse to zapisal, se mi vse skupaj izmuzne, kot da bi hotel zagrabiti plavajoči morski klobuk in si ga z eno samo kretnjo potegniti v čolnič. Včasih mi iz megle rosi na obraz — tedaj začutim, da imam razgret obraz, zakaj kapljice se odbijajo od njega, kot da bi padale na razgreto peč. V meni izgoreva življenje, ki ga ne obvladujem več, prejšnje, tako strnjeno (tako se je vsaj zdelo), se je razletelo na vse strani. Neko noč, ko nisem mogel spati — zunaj je bilo neurje, pravo pravcato zimsko neurje z burjo in snegom (vreme se je na vse pretege premetavalo po ljubljanski kotlini, ker se je hotelo po vsej sili spremeniti), me je popadla misel, da Alberta mogoče sploh ni, da ga ni nikoli niti bilo, da sem si ga kratko in malo izmislil jaz, tako kot so si drugi ljudje izmislili na primer raj na nebu ali na zemlji ali Gilgameša ali Homerja ali Kleopatro ali Kralja Matjaža. Da sem jaz, norec, prepričeval o njegovi usodi Marjano, Levičnika, Kukavico, Barbaro ... stoletno Klotildo, ki je na svoje lastne oči videla nadvojvodo Ferdinanda, ustreljenega pozneje v Sarajevu, in mi je lepega dne začela pisariti pisma kot kaka petošolka — polna leporečja. V njem se skriva grozljiva strast zavoženega življenja ali življenja, ki se ji tako zdi. Njena pisma so nabita z gosto čustvenostjo, s kakršno ne vem kam — morebiti bi vedel, ko bi živel pol stoletja na Dunaju ali v Londonu ali v Parizu. V Rimu gotovo ne. V Atenah gotovo ne. V Kairu gotovo ne. Tu, med nami, pastirji ovac in zanikrnosti, taka čustvenost nima kaj iskati. Lahko bi ljudi vznemirila ali povzročila kak požar, hujši od Klavžarjevega. Prisegel bi lahko, da so njene solze krvave, ravno zato, ker ni nikoli zajokala, ker jih je zmeraj goltala, ne da bi bil to kdaj kdo opazil. Vse drobovje so ji izžgale te prekleto solze — sol žalosti in jeze, razočaranj in obupa, in vendar si ni do danes nehala evropsko barvati ustnic in las in

skrbeti za svojo bleščečo zunanost — samo da se ta lesk čedalje bolj lušči, kot se lušči omet s starega mesta . . . Vse, kar sem prebral, zbral, zapisal, se mi je hipoma zazdelo negotovo, ponarejeno, izmišljeno, neresnično. Bogme, ni mi bilo lahko, nikoli še nisem slišal česa takega. Nikar ne mislite, da imam preganjavico, lepo vas prosim. Ljudje proizvajajo, trgujejo, potujejo, hodijo na izlete, smučajo, plavajo, popivajo, pojejo, pišejo pesmi ali elaborate ali znanstvena dela, skrbijo zase, za družino, za družbo, za človeštvo, za veselje . . . jaz pa sredi vsega tega vsakdanjega živčava z nekakšnim nestanovitnim Albertom! Zaradi njega — zdaj se razločno spominjam, me je marsikdo pogledal postrani: *Albert? Kateri Albert? Revolucionar? Ni jih mnogo pravih. Upokojen funkcionar? Takih je na kupe. Golobar? Golobarji smo vsi zapovrstjo — obsojeni smo na to. V leksikonih je vse polno Albertov — cesarjev, kraljev, knezov, baronov . . . Da se niste zmotili?*

Nič drugega — končati moram. Da se znebim tega plazu preteklosti, plazu vsega tistega, kar je bilo in sega s svojimi zelenimi ali trhlenimi prsti po današnjem dnevu. Pozabiti moram na gasilca Klavžarja z njegovim vozičkom vred, ki ga še zdaj slišim, kako sredi noči kdaj pa kdaj zaškriplje, kot bi zavrnil otrok v hudi stiski, kot da bi se spremenilo v besede kako strašno spoznanje, na brezlaso lepotico Alo, s katero so ga skupaj pokopali — gotovo bolj iz malomarnosti kot iz usmiljenja. Nikogar ni bilo, da bi ju pospremil v središče zemlje. Včasih se mi zazdi, da sem se pritipal do nečesa važnega, nepremagljivega, nepopisnega. Zoper to ti ne pomoreta ne zakon, ne družba, ne država, ne Združeni narodi, tovariš. Nato se mi spet zazdi, da je vse skupaj samo zbirka vsakdanjosti — vsakdanjih križev in težav ljudi, ki imajo čas ukvarjati se s seboj, potem ko so pomalem pozabili na druge ljudi.

Moraš se pomestiti. Najti svoje nekdanje mesto, tudi ko bi bil podoben navadi. Sem sploh kdaj imel svoje mesto? Kakšno mesto neki? Sicer lepega dne ob svitu ponoriš do kraja, nasilno zavzameš mesto, tako da bo potem célo v tebi, za teboj, pred teboj, da bo popolnoma tvoje, tvoje kot otrok v materi, in da boš ti popolnoma njegov, tako kot je mati otrokova, in da bodo tvoji ljudje in golobje, da bodo ljudje *goldje* in golobje *ljubje*, nakar boš vrgel enega kvišku in mu zaklical *frfrfr*, *ne vrni se mi pred enajsto!* Rano jutro bo, nebo se bo ogledovalo v umivalniku, polnem jutrnje vode, vse sinje bo in tvoje, sedel boš ob umivalniku in v vodi zasledoval golobji let. V njej bo odsevalo nebo, v nebu mesto, v vodi nebo z mestom vred, drugo bo v drugem brez konca, povečano, pomanjšano, priraslo k tvojemu srcu, ki se bo nečemu krčevito upiralo. Sedel boš, gledal, srce te bo skoroda bolelo od želje po ljudeh, ki jih imaš rad, srce te bo bolelo od žalosti zaradi ljudi, ki jih ne maraš ali oni ne marajo tebe. Treba jih je ljubiti, si boš rekel, ne glede na to, kakšni so. Tako kot ljubiš Ma, njene oči, v njenih svetlih očeh pa lahko kadar koli zagledaš mesto z ljudmi in s seboj v njem. Bratje, sestre, kje ste, kaj delate? Preveč je bilo vsega . . . hodil sem, potoval, se spotikal, padal, se pobiral, omahoval, se poganjal naprej in naprej. *Bar-ba-ra-bar-ba-ra* bodo grulili golobje na tleh, na strehi, na plotu,

na golobjaku. Ah, si boš rekel, kakšni smo — krivični, umazani, neusmiljeni, zavistni, ostareli, zarjaveli, nenasitni . . . Lokomotiva vleče vlak ljudi k morju, letala jih vozijo iz Amerike in Avstralije. Avtomobili so polni toplih mladih presončenih teles, toplih spominov, toplih želja, vse je julijsko toplo, vse ženske so ljubice, vsi moški ljubčki, vsi otroci otroci ljubezni, vse živali so obrnjene k človeku. Opazuješ svojega neresničnega goloba, kako leti, kako kroži, kako se vzdiguje više in više. Mislil boš na vse, kar obstaja, hkrati. Vse bo stlačeno v en sam trenutek, v to tvojo ostarelo glavo, v to tvoje smešno spomladansko čustvo, ki nima imena. Vse hkrati, vse, kar sodi v mesto, ki ga živiš. Ljudje bodo medtem jokali od veselja, od žalosti, se ljubili, se sovražili. Tisti trenutek se bodo tisoči tiščali drug k drugemu, drug drugemu bodo dopolnilo, drug drugemu bodo šepetali jutrnje besede ljubezni. Drugi tisoči si bodo stali nasproti, čakajoč na dan, da si bodo bolj zanesljivo zasadili nož v prsi ali v pleča. In potem lepega dne ne boš več zrl za golobom v nebo — nič več. Porinil boš prašne noge v umivalnik, si jih umil, s prsteno vodo pa zalil regrat ali cikorijo ob poti. Poklical boš Magdaleno, da ti jih svetopisemsko ponižno otre, nakar ji boš odpustil grehe, ki jih ni nikoli zagrešila in ki jih ti tudi nimaš odpuščati. Ti že ne. Njej že ne. Odpravil se boš spet na pot, ker si boš želel ponovitve, spotikal se boš, padal, vstajal, dokler ne omahneš dokončno. Ljudje bodo še zmeraj oslepljeni od sonca, od skrbi, želja, ljubezni, sovraštva, od zavzetosti, tudi od zavzetosti za druge. Kot zmeraj se bodo ljubili, se sovražili, se navduševali nad vesoljem, ki je vesolje samo tako dolgo, dokler hodimo tja na kratke obiske, nato bodo spet izdelovali papir, pisma, resolucije, tapete, mape, vreče, pili pivo, vino, žganje, sadne sokove, a le redko kdo bo priznal, da je žejen . . .